

Din jurisprudența recentă a Curții de Justiție a Uniunii Europene

1. Libera circulație a persoanelor. Lucrători. Articolele 45 TFUE și 48 TFUE. Prestații pentru limită de vârstă. Diferență de tratament pe motive de vârstă

(CJ, Camera întâi, hotărârea din 21 ianuarie 2016, cauza C-515/14, Comisia Europeană/Republica Cipru, nepublicată încă în Rep.)

La data de 21 ianuarie 2016, Curtea de Justiție (Camera întâi) a pronunțat o hotărâre prin care a constatat că Republica Cipru a încălcat articolele 45 și 48 TFUE, prin neabrogarea cu efect retroactiv, de la data aderării sale la Uniunea Europeană, a unor dispoziții legale naționale care prevedeau pierderea dreptului la pensia de care funcționarii publici ciprioți beneficiază alături de o pensie cu caracter general, în cazul în care demisionau înainte de împlinirea vârstei de 45 de ani.

În motivarea hotărârii, Curtea și-a reiterat jurisprudența privind obiectivul art. 48 TFUE de a contribui la **stabilirea unei libertăți de circulație a lucrătorilor migranți cât mai complete posibil**, ceea ce presupune în special că **lucrătorii migranți nu trebuie nici să piardă drepturi la prestații de securitate socială, nici să suporte o reducere a cuantumului acestora pentru că și-au exercitat dreptul la liberă circulație conferit prin tratat**. O **cerere de cumulare** poate fi acceptată **direct** în aplicarea articolelor 45 TFUE-48 TFUE, fără a trebui să se recurgă la norme de coordonare adoptate de Consiliu, în conformitate cu acest din urmă articol. Deși statele membre își păstrează competența de a-și organiza sistemele de securitate socială, totuși, în exercitarea acestei competențe, ele trebuie să

respecte dreptul Uniunii și în special dispozițiile din tratat referitoare la libera circulație a lucrătorilor și la dreptul de stabilire. Ansamblul dispozițiilor din tratat referitoare la libera circulație a persoanelor urmărește facilitarea exercitării de activități profesionale de orice natură de către resortisanții Uniunii pe teritoriul acesteia și se opune măsurilor care i-ar putea defavoriza atunci când doresc să exercite o activitate economică pe teritoriul unui alt stat membru. În acest context, resortisanții statelor membre dispun în special de dreptul, izvorând direct din tratat, de a-și părăsi statul membru de origine pentru a se deplasa pe teritoriul unui alt stat membru și de a ședea pe teritoriul aceluia stat, pentru a desfășura o activitate economică.

În cazul în care exercitarea dreptului de circulație de către lucrătorii europeni ar atrage aplicarea unor norme naționale privind asigurările sociale mai puțin avantajoase decât cele din statul de origine al acestora, reglementarea statului gazdă este conformă cu dreptul Uniunii numai în măsura în care, printre altele, nu dezavantajează lucrătorul vizat în raport cu cei care își exercită toate activitățile în statul membru în care se aplică aceasta și nu are drept consecință pur și simplu plata unor contribuții sociale pentru care nu se va beneficia de prestații. **Obiectivul articolelor 45 TFUE și 48**

TFUE nu ar fi atins dacă, în urma exercitării dreptului lor de liberă circulație, lucrătorii migranți ar trebui să piardă avantajele de securitate socială care le sunt asigurate numai de legislația unui stat membru. Articolele 45 TFUE-48 TFUE au ca obiect în special să evite ca un lucrător care, exercitând dreptul său de liberă circulație, a lucrat în mai multe state membre să fie, fără o justificare obiectivă, tratat mai defavorabil decât cel a cărui întreagă carieră s-a desfășurat într-un singur stat membru.

Curtea a concluzionat că reglementarea cipriotă în discuție era susceptibilă să jeneze sau să facă mai puțin atractivă exercitarea dreptului la liberă circulație de către funcționari ciprioți. Reglementarea îi putea **descuraja** pe aceștia să își părăsească postul din funcția publică din statul lor membru de origine pentru a exercita o activitate profesională pe teritoriul unui alt stat membru, în cadrul unei instituții a Uniunii sau al unei alte organizații internaționale, și constituia, prin urmare, un obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor. Argumentul Republicii Cipru conform căruia respectivii funcționari puteau beneficia și de o altă pensie dacă îndeplineau condițiile prevăzute de o altă lege internă,

nu a fost de natură să repună în discuție existența obstacolului identificat.

Curtea a verificat ulterior dacă acest obstacol era justificat din perspectiva **testului necesității și proporționalității**. Statul pârât a susținut că s-a urmărit echilibrul sistemului de asigurări sociale și s-a respectat principiul proporționalității. Curtea a precizat că deși **motive de natură pur economică** nu pot constitui un motiv imperativ de interes general de natură să justifice o restricție privind o libertate fundamentală garantată de tratat, o reglementare națională poate totuși constitui un obstacol justificat în calea unei libertăți fundamentale atunci când la baza acesteia stau motive de ordin economic care urmăresc un obiectiv de interes general. Astfel, nu ar putea fi exclus ca un risc de a se aduce o atingere gravă echilibrului financiar al sistemului de securitate socială să poată constitui un motiv imperativ de interes general susceptibil să justifice o încălcare a dispozițiilor tratatului referitoare la dreptul la liberă circulație a lucrătorilor. În speță însă, statul pârât nu a adus dovezi adecvate sau o analiză obiectivă a capacității și a proporționalității măsurii restrictive adoptate și nici elemente precise care să fi susținut argumentele sale.

2. Standarde pentru primirea solicitanților de protecție internațională. Directiva 2008/115/CE. Ședere legală. Directiva 2013/32/UE. Articolul 9. Dreptul de a rămâne într-un stat membru. Directiva 2013/33/UE. Articolul 8 alineatul (3) primul paragraf litera (e). Plasare în detenție. Protecția securității naționale sau a ordinii publice. Validitate. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Articolele 6 și 52. Restrângere. Proporționalitate.

(CJ, Marea Cameră, hotărârea din 15 februarie 2016, cauza C-601/15 PPU, J. N./Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, nepublicată încă în Rep.)

Reclamantul din litigiul principal a intrat în Țările de Jos la 23 septembrie 1995 și a introdus mai multe cereri de azil care au fost respinse. În perioada noiembrie 1999 - iunie 2015, acesta a fost

condamnat de douăzeci și una de ori la pedeapsa amenzii sau a închisorii, pentru infracțiuni care constituiau în majoritate furturi. La 28 ianuarie 2015, reclamantul din litigiul principal a fost arestat pe

teritoriul olandez pentru săvârșirea unui furt și sustragerea de la interdicția de intrare care îi fusese impusă. Pentru aceste două infracțiuni a fost condamnat, la 11 februarie 2015, la o pedeapsă de două luni închisoare. La 27 februarie 2015, în timp ce executa această pedeapsă, reclamantul din litigiul principal a formulat o a patra cerere de azil, însă motive legate de starea sa de sănătate au împiedicat luarea unei decizii cu privire la această nouă cerere în timpul executării pedepsei menționate. La 27 martie 2015, respectiv la data la care a încetat pedeapsa menționată, reclamantul din litigiul principal a fost plasat în detenție ca solicitant de azil, în special pentru a se aprecia dacă era posibil să fie audiat cu privire la cererea sa de azil. La 9 aprilie 2015, această detenție a încetat ca urmare a riscului de depășire a termenului maxim prevăzut de legislația națională în vigoare la acea dată. La 16 iunie 2015, reclamantul din litigiul principal a fost arestat din nou pentru săvârșirea unui furt și sustragerea de la interdicția de intrare care îi fusese impusă. Pentru aceste două infracțiuni, a fost condamnat, la 1 iulie 2015, la o pedeapsă de trei luni închisoare. Această pedeapsă a încetat la 14 septembrie 2015.

Dat fiind că motive de ordin medical continuau să împiedice audierea reclamantului din litigiul principal cu privire la cea de a patra cerere de azil formulată, acesta din urmă a fost din nou plasat în detenție ca solicitant de azil, în temeiul legislației naționale care transpunea articolul 8 alineatul (3) primul paragraf litera (e) din Directiva 2013/33. Plasarea sa în detenție a fost justificată de protecția securității naționale și a ordinii publice, întrucât a fost condamnat pentru săvârșirea unor infracțiuni și era suspectat de săvârșirea altora. Situația a continuat, încarcerarea reclamantului pentru executarea unor pedepse penale alternând cu punerea sa în detenție în așteptarea

soluționării cererii de azil, pentru aceleași motive și în baza aceluiași temei legal. Acesta a susținut că detenția sa era contrară articolului 5 alineatul (1) litera (f) a doua teză din CEDO, care prevede că detenția unui străin nu se poate justifica decât prin faptul că se află în curs o procedură de expulzare sau de extradare. În aceste condiții, Raad van State (Consiliul de Stat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții problema validității, în temeiul articolului 6 din cartă, a articolului 8 alineatul (3) primul paragraf litera (e) din Directiva 2013/33, arătând că, potrivit explicațiilor referitoare la cartă, drepturile prevăzute la articolul 6 din aceasta corespund celor care sunt garantate la articolul 5 din CEDO și au, conform articolului 52 alineatul (3) din cartă, același înțeles și aceeași întindere ca și cele pe care le conferă CEDO.

Curtea a arătat că deși, astfel cum confirmă articolul 6 alineatul (3) TUE, drepturile fundamentale garantate de CEDO constituie principii generale ale dreptului Uniunii și deși articolul 52 alineatul (3) din cartă prevede că drepturile conținute în aceasta, corespunzătoare drepturilor garantate de CEDO, au același înțeles și aceeași întindere ca și cele pe care le conferă convenția amintită, **aceasta din urmă nu constituie, atât timp cât Uniunea nu a aderat la ea, un instrument juridic integrat formal în ordinea juridică a Uniunii.** Astfel, **aprecierea validității articolului 8 alineatul (3) primul paragraf litera (e) din Directiva 2013/33 trebuie să se realizeze în speță numai din perspectiva drepturilor fundamentale garantate de cartă.** Pe de altă parte, potrivit unui principiu general de interpretare, **un act al Uniunii trebuie interpretat, în măsura posibilului, astfel încât să nu se repună în discuție validitatea acestuia și în conformitate cu dreptul primar în ansamblul său și în special cu prevederile cartei.**

Autorizând plasarea în detenție a unui solicitant în cazul în care este necesar din rațiuni de protejare a securității naționale sau a ordinii publice, articolul 8 alineatul (3) primul paragraf litera (e) din Directiva 2013/33 prevede o **restrângere** a exercitării dreptului la libertate consacrat la articolul 6 din cartă. În conformitate cu articolul 52 alineatul (1) din cartă, orice restrângere a exercițiului drepturilor și libertăților consacrate prin aceasta trebuie să fie **prevăzută de lege** și să respecte **substanța** lor. Prin respectarea principiului **proporționalității**, pot fi impuse restrângeri exercitării acestor drepturi și acestor libertăți numai în cazul în care acestea sunt **necesare** și numai dacă răspund **efectiv obiectivelor de interes general** recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți.

Întrucât restrângerea în discuție rezultă dintr-o directivă care constituie un act legislativ al Uniunii, această restrângere este prevăzută de lege. Articolul 8 alineatul (3) primul paragraf litera (e) din Directiva 2013/33 nu afectează substanța dreptului la libertate consacrat la articolul 6 din cartă, deoarece nu conferă statelor membre competența de a plasa în detenție un solicitant decât ca urmare a **comportamentului său individual** și în **împrejurările excepționale** prevăzute în aceeași dispoziție, aceste împrejurări fiind de altfel încadrate de ansamblul condițiilor care figurează la articolele 8 și 9 din directiva menționată. O măsură de plasare în detenție care se fundamentează pe protecția securității naționale și a ordinii publice răspunde efectiv unui obiectiv de interes general recunoscut de Uniune, deoarece contribuie la protecția drepturilor și a libertăților celorlalți, cărora art. 6 din cartă le recunoaște nu doar dreptul la libertate, ci și la siguranță. Plasarea în detenție a unui solicitant în cazul în care este necesar din rațiuni de protejare a

securității naționale sau a ordinii publice este, prin însăși natura sa, o măsură aptă să protejeze publicul de pericolul pe care îl poate constitui comportamentul unei asemenea persoane și poate astfel realiza obiectivul urmărit la articolul 8 alineatul (3) primul paragraf litera (e) din Directiva 2013/33.

Plasarea unei persoane în detenție trebuie efectuată în limitele **strictului necesar**. Articolul 8 alineatul (3) primul paragraf din Directiva 2013/33 enumeră în mod exhaustiv diferitele motive, printre care figurează cel întemeiat pe protecția securității naționale sau a ordinii publice, care pot justifica o plasare în detenție și că fiecare dintre aceste motive răspunde unei nevoi specifice și prezintă un caracter autonom. Articolul 8 alineatul (3) al doilea paragraf din Directiva 2013/33 dispune de asemenea că motivele de detenție se prevăd în dreptul intern. În această privință, trebuie amintit că, atunci când dispozițiile unei directive lasă statelor membre o marjă de apreciere pentru a defini măsuri de transpunere care să fie adaptate diferitelor situații ce pot fi avute în vedere, ele au obligația, la punerea în aplicare a acestor măsuri, nu numai de a **interpreta dreptul lor național într-un mod conform cu directiva respectivă, ci și de a se asigura că nu se întemeiază pe o interpretare a acesteia care ar intra în conflict cu drepturile fundamentale sau cu alte principii generale ale dreptului Uniunii**. Statele membre nu pot plasa o persoană în detenție pentru singurul motiv că aceasta a prezentat o cerere de protecție internațională, iar detenția nu poate fi dispusă decât atunci când se dovedește a fi necesar, pe baza **analizei individuale** a fiecărui caz în parte și dacă alte **măsuri mai puțin coercitive** nu pot fi aplicate în mod eficace. Plasarea în detenție nu poate fi dispusă, conform Directivei, decât dacă comportamentul individual reprezintă o **amenințare reală, actuală**

și suficient de gravă la adresa unui interes fundamental al societății sau a securității interne sau externe a statului membru în cauză. Prin urmare, articolul 8 alineatul (3) primul paragraf litera (e) din directivă provine dintr-o **ponderare echilibrată** între obiectivul **interesului general** urmărit, și anume protecția securității naționale și a ordinii publice, pe de o parte, și **ingerința** în dreptul la libertate cauzată de o măsură de detenție, pe de altă parte. Noțiunea de „ordine publică” presupune, în orice caz, pe lângă tulburarea ordinii sociale pe care o reprezintă orice încălcare a legii, existența unei amenințări reale, actuale și suficient de grave la adresa unui interes fundamental al societății. Noțiunea de „siguranță publică” acoperă atât securitatea internă a unui stat membru, cât și securitatea sa externă și, prin urmare, atingerea adusă funcționării instituțiilor și a serviciilor publice esențiale, precum și supraviețuirea populației, ca și riscul unei perturbări grave a relațiilor externe sau a conviețuirii în pace a popoarelor ori atingerea adusă intereselor militare pot afecta siguranța publică. Ambele noțiuni au fost definite anterior de către CJUE.

Efectul util al Directivei 2008/115 impune ca o procedură inițiată în temeiul acestei directive, în cadrul căreia a fost adoptată o decizie de returnare, dacă este cazul însoțită de o interdicție de intrare, să poată fi **reluată din stadiul în care a fost întreruptă** ca urmare a depunerii unei cereri de protecție internațională, imediat ce această cerere a fost respinsă în primă instanță. Această obligație nu ar fi respectată dacă îndepărtarea ar fi întârziată ca urmare a faptului că, după respingerea în primă instanță a cererii de protecție internațională, o procedură precum cea descrisă la punctul precedent trebuie reluată nu din stadiul în care a fost întreruptă, ci de la începutul său.

În măsura în care cartă conține drepturi ce corespund unor drepturi garantate prin CEDO, articolul 52 alineatul (3) din cartă prevede că înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca și cele prevăzute de convenția menționată. Prin urmare, trebuie să se țină seama de articolul 5 alineatul (1) din CEDO în vederea interpretării articolului 6 din cartă. Or, prin adoptarea articolului 8 alineatul (3) primul paragraf litera (e) din Directiva 2013/33, legiuitorul Uniunii nu a ignorat nivelul de protecție oferit de articolul 5 alineatul (1) litera (f) a doua teză din CEDO. În continuare, CJUE a făcut trimitere la Hotărârea **Nabil** și alții împotriva Ungariei, apreciind că atât timp cât procedura inițiată în temeiul Directivei 2008/115 este în curs, fiind reluată din stadiul în care a fost întreruptă de o nouă cerere de protecție internațională, sunt întrunite condițiile articolului 5 alineatul (1) litera (f) a doua teză din CEDO.

Din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la articolul 5 alineatul (1) din CEDO reiese că punerea în aplicare a unei măsuri de privare de libertate, pentru a fi conformă cu obiectivul care constă în protejarea individului împotriva arbitrariului, implică în special ca aceasta să fie lipsită de orice element de rea-credință sau de înșelăciune din partea autorităților, să fie compatibilă cu scopul restrângerilor autorizate la paragraful relevant al alineatului (1) al articolului 5 din CEDO și să existe o legătură de proporționalitate între motivul invocat și privarea de libertate în cauză. Articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2013/33 prevede că un solicitant se plasează în detenție pentru **o perioadă cât mai scurtă posibil** și este menținut în detenție numai atât timp cât sunt aplicabile motivele prevăzute la articolul 8 alineatul (3) din această directivă. Pe de altă parte, ordinul de plasare în detenție este supus respectării unor importante **garanții procedurale și**

jurisdicționale. Astfel, în conformitate cu articolul 9 alineatele (2) și (4) din directiva menționată, acest ordin trebuie să precizeze în scris **motivele în fapt și în drept** pe care se întemeiază, iar un anumit număr de informații trebuie comunicate solicitantului într-o limbă pe

care o înțelege sau se presupune în mod rezonabil că o înțelege. În ceea ce privește articolul 9 alineatele (3) și (5) din aceeași directivă, acesta precizează modalitățile revizuirii judiciare a legalității plasării în detenție, pe care statele membre trebuie să o instituie.

3. Libera circulație a persoanelor. Cetățenia Uniunii. Egalitate de tratament. Directiva 2004/38/CE. Articolul 24 alineatul (2). Prestații de asistență socială. Regulamentul (CE) nr. 883/2004. Articolele 4 și 70. Prestații speciale în numerar de tip necontributiv. Excluderea resortisanților unui stat membru în primele trei luni de ședere în statul membru gazdă.

(CJ, Camera întâi, hotărârea din 25 februarie 2016, cauza C-299/14, Vestische Arbeit Jobcenter Kreis Recklinghausen/Jovanna García-Nieto, Joel Peña Cuevas, Jovanlis Peña García, Joel Luis Peña Cruz, încă nepublicată în Rep.).

Doamna García-Nieto, resortisant spaniol, a intrat în Germania cu fiica sa Jovanlis și s-a înscris, la 1 iunie 2012, ca persoană aflată în căutarea unui loc de muncă. Începând cu 12 iunie 2012, aceasta a exercitat profesia de ajutor de bucătar, pentru care a fost afiliată, începând cu 1 iulie 2012, cu titlu obligatoriu la securitatea socială germană și a încasat o remunerație netă lunară de 600 de euro. La data de 23 iunie 2012, domnul Peña Cuevas, partenerul dnei García-Nieto și tatăl lui Jovanlis, împreună cu fiul său minor, s-au alăturat doamnei García-Nieto și lui Jovanlis. La 30 iulie 2012, familia Peña-García a depus o cerere de prestații de subzistență în temeiul cărții a II-a din Codul social la Centrul pentru Ocuparea Forței de Muncă. Acesta din urmă a refuzat însă să acorde respectivele prestații, în măsura în care acestea îi privesc pe domnul Peña Cuevas și pe fiul său, pentru lunile august și septembrie ale anului 2012, respectivele prestații fiind totuși acordate începând cu luna octombrie a anului 2012. Decizia de refuz a fost motivată de faptul că la momentul cererii, domnul Peña Cuevas și fiul său aveau reședința de mai puțin de trei luni în Germania și că domnul Peña Cuevas nu

avea, pe de altă parte, calitatea de lucrător salariat sau de lucrător care desfășoară activități independente. Familia Peña-García a contestat această decizie la Tribunalul de Contencios Social din Gelsenkirchen, care a admis acțiunea reclamanților. Centrul pentru Ocuparea Forței de Muncă a declarat apel împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere, Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (Tribunalul Superior de Contencios Social din Renania de Nord-Westfalia), care a ridicat problema interpretării art. 24 alineatul (2) din Directiva 2004/38/CE și a art. 4, 70 din Regulamentul (CE) nr. 883/2004.

Curtea a arătat că **un cetățean al Uniunii nu poate pretinde o egalitate de tratament cu resortisanții statului membru gazdă în ceea ce privește prestațiile sociale decât dacă șederea sa pe teritoriul statului membru gazdă respectă condițiile Directivei 2004/38.** Dl. Peña Cuevas își întemeiază dreptul de ședere pe articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2004/38, conform căruia cetățenii Uniunii au dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pentru o perioadă de cel mult trei luni fără nicio altă condiție sau formalitate în afara cerinței de a deține o carte de identitate

valabilă sau un pașaport valabil. În temeiul articolului 14 alineatul (1) din această directivă, păstrarea acestui drept este posibilă atât timp cât cetățeanul Uniunii și membrii familiei acestuia nu devin o **sarcină excesivă** pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă.

Un stat membru poate invoca derogarea de la articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2004/38 pentru a refuza să acorde prestațiile de asistență socială solicitate, unor persoane altele decât lucrătorii salariați sau lucrătorii care desfășoară activități independente, în primele trei luni de ședere. Dat fiind că statele membre nu pot impune cetățenilor Uniunii să dețină mijloace de subsistență suficiente și o asigurare medicală personală atunci când locuiesc pentru o durată maximă de trei luni pe teritoriile lor, este legitim să nu se

impună statelor membre menționate să le acorde asistență acestor cetățeni în perioada respectivă. În acest caz, nu se impune o examinare a situației individuale. Întrucât permite persoanelor interesate să își cunoască în mod neechivoc drepturile și obligațiile, excepția prevăzută la articolul 7 alineatul (1) a doua teză punctul 1 din cartea a II-a din Codul social coroborat cu articolul 24 alineatul (2) din Directiva 2004/38, potrivit căreia **Republica Federală Germania nu are obligația să acorde dreptul la asistență socială în primele trei luni de ședere a unui cetățean al Uniunii pe teritoriul său**, este de natură să garanteze un nivel ridicat de **securitate juridică** și de **transparență** în cadrul acordării prestațiilor de asistență socială ale asigurării de bază, fiind în același timp conformă cu principiul proporționalității.

4. Cooperare polițienească și judiciară în materie penală. Decizia-cadru 2002/584/JAI. Mandat european de arestare. Motive de refuz al executării. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Articolul 4. Interzicerea tratamentelor inumane sau degradante. Condiții de detenție în statul membru emitent.

(CJ, Marea Cameră, hotărârea din 5 aprilie 2016, cauzele conexe C-404/15 și C-659/15 PPU, Aranyosi și Căldăraru, nepublicată încă în Rep.)

Domnul Aranyosi este un resortisant maghiar, în privința căruia Tribunalul Districtual din Miskolc (Ungaria) a emis două mandate europene de arestare, la 4 noiembrie și la 31 decembrie 2014, în vederea predării sale autorităților judiciare maghiare pentru efectuarea urmăririi penale. Domnul Aranyosi a fost arestat temporar la data de 14 ianuarie 2015 la Bremen (Germania), în temeiul unui mandat de urmărire introdus în Sistemul de Informații Schengen și a fost audiat în aceeași zi de judecătorul de instrucție preliminară de la Tribunalul Districtual din Bremen. El a contestat faptele care îi sunt reproșate și a arătat că nu este de acord

cu procedura de predare simplificată. Reprezentantul procurorului general din Bremen a dispus punerea sa în libertate ca urmare a lipsei de pericol aparent de a se sustrage de la procedura de predare. Ministerul Public din Bremen, făcând trimitere la condițiile de detenție în anumite penitenciare maghiare care nu ar îndeplini standardele minime europene, a solicitat Tribunalului Districtual din Miskolc să îi comunice în ce penitenciar va fi încarcerat suspectul în cazul predării. La 21 aprilie 2015, Ministerul Public din Bremen a solicitat ca predarea domnului Aranyosi autorității judiciare emitente în vederea urmăririi penale să fie declarată

licită. Acesta a arătat că deși parchetul districtual din Miskolc nu a indicat penitenciarul în care va fi încarcerat suspectul în cazul predării în Ungaria, nu exista totuși niciun indiciu concret că, în cazul predării, suspectul ar putea fi supus torturii sau altor tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

Tribunalul Regional Superior din Bremen a apreciat că cererea formulată de Ungaria îndeplinește condițiile cărora le sunt supuse cererile de predare în cadrul IRG. Pentru faptele pretins a fi imputate dl. Aranyosi, ar exista o dublă incriminare în ambele state membre în cauză, precum și o pedeapsă prevăzută de lege de cel puțin un an de închisoare în temeiul drepturilor maghiar și german. Cu toate acestea, potrivit Tribunalului Regional Superior din Bremen ar trebui ca predarea să fie declarată ilicită în cazul în care există un obstacol în calea acesteia în temeiul articolului 73 din IRG. Or, ținând seama de informațiile actualmente disponibile, instanța de trimitere este convinsă că există indicii probante potrivit cărora, în cazul predării autorității judiciare maghiare, domnul Aranyosi ar putea fi supus unor condiții de detenție care încalcă articolul 3 din CEDO și drepturile fundamentale, precum și principiile generale ale dreptului consacrate la articolul 6 TUE. Curtea EDO a condamnat Ungaria din cauza suprapopulării carcerale din închisorile sale (Curtea EDO, Hotărârile Varga și alții împotriva Ungariei din 10 martie 2015, nr. 14097/12, nr. 45135/12, nr. 73712/12, nr. 34001/13, nr. 44055/13 și nr. 64586/13). Curtea EDO a considerat că s-a dovedit că statul maghiar a încălcat articolul 3 din CEDO prin faptul că a încarcerat reclamanții în celule de dimensiuni prea mici și suprapopulate. Curtea EDO ar fi considerat această procedură drept o cauză-pilot după ce a fost sesizată cu 450 de acțiuni similare împotriva Ungariei pentru condiții de

detenție inumane. Indicii concrete reies și dintr-un raport întocmit de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratatelor Inumane sau Degradante, care a constatat importanța suprapopulare carcerală, cu ocazia vizitelor efectuate între anul 2009 și anul 2013.

Pe baza acestor informații, instanța de trimitere a considerat că nu este în măsură să statueze cu privire la caracterul licit al predării domnului Aranyosi autorităților maghiare având în vedere limitele prevăzute la articolul 73 din IRG și la articolul 1 alineatul (3) din decizia-cadru. Decizia sa ar depinde esențial de problema dacă obstacolul în calea predării mai poate sau nu mai poate fi surmontat, în conformitate cu decizia-cadru, prin asigurările date de statul membru emitent. În cazul în care acest obstacol nu ar putea fi surmontat prin astfel de asigurări, predarea ar fi atunci ilicită.

Domnul Căldăraru este un resortisant român, care a fost condamnat la o pedeapsă privativă de libertate cu o durată totală de un an și opt luni de închisoare, pentru conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul fără permis de conducere, prin hotărârea definitivă a Judecătoria Făgăraș. La 29 octombrie 2015, Judecătoria Făgăraș a emis un mandat european de arestare împotriva domnului Căldăraru și a introdus în Sistemul de Informații Schengen un mandat de urmărire în privința acestuia. Domnul Căldăraru a fost arestat la Bremen la 8 noiembrie 2015, iar Tribunalul Districtual din Bremen a emis un mandat de arestare împotriva acestuia. Cu ocazia audierii sale în fața acestei instanțe, domnul Căldăraru a declarat că nu este de acord cu procedura de predare simplificată. La 9 noiembrie 2015, Ministerul Public din Bremen a solicitat arestarea domnului Căldăraru „în vederea extrădării”. Prin decizia din 11 noiembrie 2015, Tribunalul Regional Superior din

Bremen a admis această cerere. Instanța menționată a considerat că arestarea domnului Căldăraru „în vederea extradării” nu apare „ilicită *prima facie*”, în sensul articolului 15 alineatul (2) din IRG, și a constatat existența unui risc ca domnul Căldăraru să se sustragă de la procedura de predare autorităților române, care justifică arestarea acestuia din urmă „în vederea extradării”, conform articolului 15 alineatul (1) din IRG. La 20 noiembrie 2015, Ministerul Public din Bremen a solicitat ca predarea domnului Căldăraru autorităților române să fie declarată licită. În plus, această autoritate a arătat că Judecătoria Făgăraș nu era în măsură să indice penitenciarul în care va fi încarcerat domnul Căldăraru în România.

Tribunalul Regional Superior din Bremen a apreciat că cererea formulată de România îndeplinește condițiile la care sunt supuse cererile de predare în cadrul IRG. Faptele reproșate domnului Căldăraru ar constitui o infracțiune atât potrivit legislației române, cât și potrivit legislației germane, fiind reglementată în ambele state o pedeapsă de cel puțin patru luni de închisoare. Cu toate acestea, în opinia Tribunalului Regional Superior din Bremen, predarea ar trebui declarată ilicită în cazul în care există un obstacol în calea predării în temeiul articolului 73 din IRG. Or, ținând seama de informațiile actualmente disponibile, instanța de trimitere a apreciat că existau indicii probante potrivit cărora, în cazul predării, domnul Căldăraru ar putea fi supus unor condiții de detenție care încalcă articolul 3 din CEDO și drepturile fundamentale, precum și principiile generale ale dreptului consacrate la articolul 6 TUE. Astfel, în mai multe hotărâri pronunțate la 10 iunie 2014, Curtea EDO a condamnat România din cauza suprapopulării carcerale din închisorile sale (Curtea EDO, Hotărârea Voicu împotriva României, nr. 22015/10, Hotărârea Bujorean împotriva României,

nr. 13054/12, Hotărârea Constantin Aurelian Burlacu împotriva României, nr. 51318/12, și Hotărârea Mihai Laurențiu Marin împotriva României, nr. 79857/12). Curtea EDO a considerat că s-a dovedit că statul român a încălcat articolul 3 din CEDO prin faptul că a încarcerat reclamanții în celule de dimensiuni prea mici și suprapopulate, fără încălzire suficientă, murdare și fără apă caldă pentru a face duș. Indicii concrete în acest sens au rezultat și dintr-un raport întocmit de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante, care a constatat importanța suprapopulare carcerală cu ocazia vizitelor efectuate între 5 iunie și 17 iunie 2014.

Instanța de trimitere a considerat că nu este în măsură să statueze cu privire la caracterul licit al predării domnului Căldăraru autorităților române având în vedere limitele prevăzute la articolul 73 din IRG și la articolul 1 alineatul (3) din decizia-cadru. Decizia sa ar depinde în mod esențial de problema dacă obstacolul în calea predării mai poate sau nu mai poate fi surmontat, în conformitate cu decizia-cadru, prin asigurările date de statul membru emitent. În ipoteza în care acest obstacol nu ar putea fi surmontat prin astfel de asigurări, predarea ar fi atunci ilicită.

Prin intermediul întrebărilor formulate, instanța de trimitere a solicitat, în esență, să se stabilească dacă articolul 1 alineatul (3) din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că, în prezența unor elemente temeinice din care rezultă o incompatibilitate a condițiilor de detenție din statul membru emitent cu drepturile fundamentale, în special cu articolul 4 din cartă, autoritatea judiciară de executare poate refuza sau trebuie să refuze executarea mandatului european de arestare emis împotriva unei persoane în scopul efectuării urmăririi penale sau al

executării unei pedepse privative de libertate sau dacă aceasta poate condiționa sau trebuie să condiționeze predarea persoanei respective de obținerea de la statul membru emitent a unor informații care să îi permită să se asigure cu privire la conformitatea condițiilor de detenție menționate cu drepturile fundamentale. Pe de altă parte, instanța de trimitere a solicitat să se stabilească dacă articolul 5 și articolul 6 alineatul (1) din decizia-cadru trebuie interpretate în sensul că astfel de informații pot fi furnizate de autoritatea judiciară a statului membru emitent sau dacă furnizarea acestor informații este guvernată de normele de competență din statul membru respectiv.

Curtea a arătat, cu titlu introductiv, că Decizia-cadru în discuție are ca obiect înlocuirea sistemului multilateral de extrădare întemeiat pe Convenția europeană privind extrădarea din 13 decembrie 1957 cu un sistem de predare între autoritățile judiciare a persoanelor condamnate sau bănuite în scopul executării sentințelor de condamnare sau a urmăririlor, acest din urmă sistem fiind bazat pe **principiul recunoașterii reciproce**. Decizia-cadru vizează astfel, prin introducerea unui nou sistem simplificat și mai eficient de predare a persoanelor condamnate sau bănuite că au încălcat legea penală, să faciliteze și să accelereze **cooperarea judiciară** în scopul de a contribui la realizarea obiectivului atribuit Uniunii de a deveni un **spațiu de libertate, securitate și justiție**, întemeindu-se pe gradul ridicat de încredere care trebuie să existe între statele membre. Principiul recunoașterii reciproce pe care se întemeiază sistemul mandatului european de arestare se bazează, la rândul său, pe **încrederea reciprocă** dintre statele membre cu privire la faptul că ordinele lor juridice naționale sunt în măsură să furnizeze o **protecție echivalentă și efectivă** a

drepturilor fundamentale recunoscute la nivelul Uniunii, în special în cartă. Atât principiul încrederii reciproce dintre statele membre, cât și principiul recunoașterii reciproce au, în dreptul Uniunii, o importanță fundamentală, având în vedere că permit crearea și menținerea unui **spațiu fără frontiere interioare**. Mai concret, principiul încrederii reciproce impune, îndeosebi în ceea ce privește spațiul de libertate, securitate și justiție, fiecăruia dintre aceste state să considere, mai puțin în situații excepționale, că toate celelalte state membre respectă dreptul Uniunii și în special drepturile fundamentale recunoscute de acesta. În domeniul reglementat de decizia-cadru, **principiul recunoașterii reciproce, care constituie „piatra de temelie” a cooperării judiciare în materie penală, își găsește aplicarea la articolul 1 alineatul (2) din decizia-cadru, conform căruia statele membre sunt în principiu ținute să dea curs unui mandat european de arestare.**

Rezultă că autoritatea judiciară de executare nu poate refuza să execute un asemenea mandat decât în cazurile, enumerate în mod exhaustiv, de **neexecutare obligatorie**, prevăzute la articolul 3 din decizia-cadru, sau de **neexecutare facultativă**, prevăzute la articolele 4 și 4a din decizia-cadru. În plus, executarea mandatului european de arestare nu poate fi supusă decât uneia dintre condițiile limitativ prevăzute la articolul 5 din decizia-cadru. Punerea în aplicare a mecanismului mandatului european de arestare ca atare nu poate fi suspendată decât în caz de încălcare gravă și persistentă de către un stat membru a valorilor vizate la articolul 2 TUE și în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 7 TUE.

Curtea a admis că pot fi aduse unele limitări principiilor recunoașterii și încrederii reciproce dintre state membre „în situații excepționale”.

Respectarea articolului 4 din cartă, referitor la interzicerea pedepselor și a tratamentelor inumane sau degradante, se impune, astfel cum reiese din articolul 51 alineatul (1) din cartă, statelor membre și, în consecință, instanțelor acestora, atunci când pun în aplicare dreptul Uniunii, ceea ce este cazul atunci când autoritatea judiciară emitentă și autoritatea judiciară de executare aplică dispozițiile naționale adoptate în executarea deciziei-cadru. Interzicerea pedepselor sau a tratamentelor inumane sau degradante are un **caracter absolut** în condițiile în care este strâns legată de respectarea demnității umane, vizată la articolul 1 din cartă. Articolele 1 și 4 din cartă, precum și articolul 3 din CEDO consacră una dintre valorile fundamentale ale Uniunii și ale statelor sale membre. Acesta este motivul pentru care, în orice împrejurări, inclusiv în cazul combaterii terorismului și a crimei organizate, CEDO interzice în termeni absoluți tortura și pedepsele și tratamentele inumane sau degradante, oricare ar fi comportamentul persoanei în cauză. În consecință, instanța de executare a unui mandat european de arestare este ținută să aprecieze existența riscului respectiv atunci când trebuie să decidă cu privire la predarea către autoritățile statului membru emitent a persoanei vizate de un mandat european de arestare. **Executarea unui asemenea mandat nu poate conduce la un tratament inuman sau degradant al respectivei persoane.**

Constatarea existenței unui risc real de tratament inuman sau degradant ca urmare a condițiilor generale de detenție în statul membru emitent nu poate conduce, în sine, la refuzul executării unui mandat european de arestare. Odată ce a fost constatată existența unui asemenea risc, mai trebuie apoi ca autoritatea judiciară de executare să aprecieze, în mod concret și precis, dacă există motive serioase și temeinice de a crede că

persoana în cauză se va confrunta cu acest risc ca urmare a condițiilor detenției sale avute în vedere în statul membru emitent. Simpla existență a unor elemente din care rezultă deficiențe fie sistemice sau generalizate, fie afectând anumite grupuri de persoane ori chiar anumite centre de detenție nu implică în mod necesar că, într-un caz concret, persoana în cauză ar fi supusă unui tratament inuman sau degradant în cazul predării autorităților acestui stat membru. Autoritatea judiciară de executare este ținută să verifice dacă, în împrejurările speței, există motive serioase și temeinice de a crede că, în urma predării sale statului membru emitent, persoana respectivă se va confrunta cu un risc real de a fi supusă în acest stat membru unui tratament inuman sau degradant. **Dacă constată că există un risc real de tratament inuman sau degradant, executarea mandatului respectiv trebuie să fie amânată, însă nu poate fi abandonată.**

Atunci când autoritatea națională de executare decide o asemenea amânare, statul membru de executare informează Eurojust despre aceasta, precizând motivele întârzierii; iar statul membru care a înregistrat mai multe situații de refuz la executarea unor mandate europene de arestare informează Consiliul Uniunii Europene. Menținerea în detenție a persoanei în cauză nu poate fi admisă decât dacă procedura de executare a mandatului european de arestare a fost efectuată într-un mod suficient de diligent, și dacă durata detenției nu are un caracter excesiv, cu respectarea, printre altele, și a prezumției de nevinovăție. În schimb, autoritatea judiciară de executare este obligată să ia, împreună cu punerea provizorie în libertate a acestei persoane, orice măsură pe care o va considera necesară pentru a evita fuga acesteia și să se asigure că condițiile materiale necesare în vederea predării sale efective

rămân întrunite câtă vreme nu s-a adoptat nicio decizie definitivă privind executarea mandatului european de arestare.

Autoritatea judiciară de executare trebuie să solicite **furnizarea unor informații** suplimentare autorității judiciare emitente, care, după ce a solicitat, la nevoie, asistența autorității centrale sau a uneia dintre autoritățile centrale ale statului membru emitent, trebuie să comunice aceste informații în termenul stabilit într-o astfel de cerere. Autoritatea judiciară de executare trebuie

să își amâne decizia privind predarea persoanei în cauză până la obținerea informațiilor suplimentare care îi permit să înlătore existența unui asemenea risc. În cazul în care acest risc nu poate fi înlăturat într-un termen rezonabil, autoritatea respectivă trebuie să decidă dacă este necesar să pună capăt procedurii de predare.

***Rubrică realizată de
judecător dr. Anamaria Groza,
Judecătoria Craiova***